

- 1) De primariis precibus Imperialibus sine Pontificis indultu validis. R. Gribner.
- 2) De eo quod iustum in foro externo et interno. R. Brückner.
- 3) De dissenſu ſponſalitiſ. R. Strykio.
- 4) De Baptiſmo. R. Lyncker.
- 5) De eo, quod iuſtu eſt, circa perſonas diverſa Religionis. R. Lyncker.
- 6) De abſolutione in foro pœnitentiſ et contentioſo. R. Simone.
- 7) De luctu. R. Jacob.
- 8) De ſacra Cœna. R. Vorſtig.
- 9) De iure Viſitationis Eccleſiaſtica & Procurationis. R. Zioler.
- 10) De eo, quod iuſtum eſt circa mortuos. R. Zioler.
- 11) De Sigillo Confessionis. R. Lwenſtedt.
- 12) De Laici foro eccleſiaſtico. R. Bohn.
- 13) De Crimine Lenocini. R. Gerhard.
- 14) Quæſtio: Quis debet eſſe iudex controverſiarum de fide et Religione. R. Velthem.
- 15) De Delatoribus. R. Hartuno.
- 16) De Purgatione Canonica. R. Beckmann.
- 17) De foro competente & ſubjectione Clericorũ ſub poteſtate civili. R. Thomafio.
- 18) De Fundamentorũ definiendi cauſas matrimoniales hæſteng receptorum inſufficientia. R. Thomafio.
- 19) De iudicio ſeu Censura morum. R. Thomafio.

66.
DISPUTATIO INAUGURALIS
D E

32
**IURE DECI-
MARUM**

DIVINA ASSISTENTE GRATIA
*EX AUCTORITATE ET DECRE-
TO MAGNIFICI ET AMPLISSIMI
FCTORUM ORDINIS IN INCLITA
NORIMBERG. UNIVERSITATE*

PRO SUMMIS IN UTROQUE JURE
HONORIBUS, INSIGNIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS RITE CON-
SEQUENDIS

Publicè ad disputandum
proposita

à

PAULO WÖRFEL
NORIMBERGENSI

ALTDORFFI
Ad d. Decembr.
ANNO SALUTIS 1717.

CHARACTERE GEORGI HAGEN, Univerf. Typographi

31 a.

32.

Florentissimæ
SACRI ROMANI IMPERII
REIPUBLICÆ NORIMBERGENSIS

*Magnificis Perstrenuis Nobilissimis
Amplissimis & Prudentissimis*

DNN. DUUMVIRIS, SEPTEMVIRIS,
CONSULIBUS, SCHOLARCHIS

& universis ac singulis

SENATORIBUS

DOMINIS & PATRONIS meis

humiliter colendis

Felicitatem !

In jucunda aliquando fieri, quæ si parcius
exhiberentur, accepta forent, quamvis se-
mel iterumq; mecum examinaverim, ea ta-
men ratio me à sententiâ meâ deducere non
potuit, ut vestro inelyto Nomini, PATRES
CONSCRIPTI, licet plurimi hæctenus labores
suos Academicos Vobis consecraverint, me-
as quoq; inaugurales theses, inscriptas non
offerrem: Siftunt se itaq; vultui vestro, mo-
re non insolito, aliquot pagellæ, si numero
eas metimini pauciores, jus decimarum ho-
diè usitatissimum delineantes. Non verò eò
deveni audaciæ, ut existimarem, ex illarum
oblacione oriri vobis aliquid honoris, acce-
dere quippe inde vestro illustri splendore ni-
hil potest, sicuti nec Solis radios minor in ter-
râ ignis fulgor valet augere; Sed multis aliis
causis impellor, cur positiones istæ in vestro
Magnifico Nomine appareant, cùm, ne ce-
dere videar ulli vestrorum civium, qui id uni-
cè agunt, ut nullum observantiæ officiiq; ge-

nus prætermittant, tùm, ne ingratus audi-
am, præsertim quando multos per annos
Charissimum meum Parentem, amore, gra-
tiâ, benefactis præclare estis profecuti, pro
quibus omni Jure Vobis me vicissim manci-
po. Accipite igitur serenâ fronte chartace-
um hoc munusculum PATRONI MAGNI, &
eodem affectu, quo semper Parentem, filium
quoq; complecti, dividia vobis esse non fini-
nite, cùm non minor in filio fidelitatis ardor
& Reipublicæ Patriæ religiosa observantia
studiumq;, quàm in Patre, vigeat, & dum
utriusq; spirabit anima, vigebit. Vivite felices
Reipublicæ & vobis quàm diutissimè.

Dab. in Almâ vestrà
Altorfinâ M. Decemb.
Anno cld. Idc LVII.

Magnif. & Nobiliss. Amplitud. V. V.

omni observantiæ cultu & obsequio
obstrictissimus

PAULUS WÖRFEL.

Utili-

Q. F. S. F. Q.

Utilitas materiae Juris Decimarum, quae
usu frequentissima est, quemadmodum
nec Soli candelam opus, commendatione non eget
arg. l. 1. ff. de in integr. restit. In hac cum gra-
viores quotidie oboriantur controversiae, &
quotidiana diligentius semper sint examinanda
l. 25. ff. de liberat. legat. l. 1. pr. ff. de susp. tu-
tor. illaque nec dum in laudatissima hac Univer-
sitate Altorfinam ab ullo proposita sit, digna mihi
visa est, quae sub Disputationis inauguralis incu-
dem revocetur. Inquiram autem in naturam
illarum, quantum ingenij & virium ratio, di-
sputandi modus & rei difficultas patiuntur, o-
missis ijs, quae plus subtilitatis aut eruditionis ha-
bent, quam necessitatis & utilitatis, neglectisque,
quae in Jure quidem Canonico & ab ejus Doctori-
bus late traduntur, moribus vero nostris in desue-
tudinem abierunt. Affinem quoque Oblationum

A 3

¶

Et Primitiarum materiam sic copede transeo,
quoniam Et brevitati consulere Et de Decimis
tantummodo aliquid scribere decrevi.

Sit itaq;

IN NOMINE SACRO SANCTÆ TRINITATIS

THE S I S I.

Decimæ, si notionem & deriva-
tionem nominis spectes, præcisè nihil ali-
ud sunt, quàm cujuscunq; rei decima pars:
unde & sæpè decima dicitur, omisâ parte
*l. 2. ff. de Pollicitat. ibi: si decimam quis bono-
rum vovit.*

2. Harum in Singulari Numero mentio fit *in c. 7. 15.
17. in f. & 19. extr. de Decim. primit. & oblat.* quamvis fre-
quentiùs Plurali utamur, quòd unius rei decima pars in sol-
vendo sæpè iteretur.

3. Nec disparitas significationis exoritur, sive lega-
mus decimas sive decumas, siquidem posteriorem hanc le-
ctionem non tantùm moderni approbant, sed & aliqui ex
veteribus *J. Lips. in Tr. de Vet. Lat. Script. Cic. in Verrem,
Lib. 5. ibi: affirmant e se plus decumâ non daturum.* Confimi-
le quid videmus in vocab. optumus, æstumus, lacrumæ, de
quibus eleganter disserit aamodùm Reverendus Dn. Dilherr,
*Dominus & Fantor meus nullo non honoris cultu prosequendus
in Apparatu suo Philol. v. 65. & 114.*

4. Vocantur Decimæ in Jure Canon. tributa egen-
tium animarum *c. tua nobis. 26. circa med. extr. de Decim. can.*
deci-

decime. 66. caus. 16. q. 1. Sanctuarium DEI c. ad hac 15. d. t. cibus DEI, Scripturæ Sanctæ alimenta, can. revertimini. 65. inf. c. 6. us. 16. q. 1. Patrimonium Christi. c. cum secundum. 16. extr. de prebend. Cibus Clericorum. Rebuff. Tract. de Decim. q. 13. n. 22. In vernaculâ nostra ver zehendt.

5. Sed propiùs ad rem: in Sacr. Literarû Vet. Testamento legimus Abramû solvisse decimas ex omnibus *Genes. c. 14. v. 20.* & Jacobû votum nuncupâsse: *Si fueris DEUS mecum & custodieris me in viâ, per quam ego ambulo, & dederis mihi panem ad vescendum, cunctorum, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi. Gen. 28. v. 20, 21. & 22.* pietatis quodam instinctu ante legem adhuc latam, quam DEUS demùm per Mo- sen manifestavit, dariq; ab Israëlítico populo decimas præcepit, sicut constat *ex c. 22 Exod. v. 29. Levit. cap. ult. v. 30. 32. & 33.*

6. Ab Ethnicis quoq; , quos cura aliqua religionis² tangebatur, deprehendimus decimas solutas fuisse Diis; Ab Arabibus ficticio cuidam DEO, quem Sabin appellabant, de thure, pipere, & cinnamomo: à Græcis Apollini Delphico: ab Hetruscis & Romanis Herculi: (quæ pars *Herculanea* dicebatur. *Plaut. in Trucul.*) ab aliis Jovi Spoliorum decimæ devovebantur & dabantur, ut patet ex *Xenophonte, Varrone, Plutarcho, Plinio aliisq;*, relatis à *Petro Rebuffo d. Tr. q. 1. n. 2. & 4. Alex. Mon. de Decim. c. 1. n. 2. Henr. Caniso in praelect. Academ. ad tit. extr. de Decim. c. 1. n. 5. Petr. Greg. Tholos. Synt. Jur. univ. Lib. 2. c. 2. n. 2. & seq. Johan Werndele vom Zehendrecht 1. B. 4. Cap. Item Gotthofr. in Nor. ad l. 2. §. f. ff. de Pollicit. Grot. de 1. B. & P. L. 3. c. 6. n. 1. Carpz. Jurispr. Consistor. L. 7. tit. 8. def. 125. n. 4. 5.*

7. Quamvis verò Abramus ante legem latam illas² dederit, & Jacobus voverit, Ethniciq; , quos lex illa Mofaica non feriebat, curâ religionis suæ adducti easdem ex sol-
verint

verint, non tamen homines Lege Naturæ fuisse ligatos ad solutionem decimarum sub peccato, sed solviffe vel ex consilio vel ex voto arbitror, & ita Juri Naturæ decimas haud adscribo; nam si concluderemus eas esse de Jure Naturæ, sequeretur homines ante promulgationem divinam adstrictos peccâsse non solvendo, & frustra Jacobum illas voluisse. *Rebuf. d. l. q. 1. n. 10.*

8. Nec ex his Sanctorum Virorum & Gentium oblationibus & votis firmiter colligi potest, Jure Naturæ decimas deberi, cum jus naturale sit dictatum rectæ rationis indicans alicui actui, ex ejus convenientiâ aut disconveniëntia cum ipsâ natura rationali, inesse moralem turpitudinem aut necessitatem moralem, ac consequenter ab Authore Naturæ DEO talem actum aut vetari aut præcipi; recta autem ratio non dicitur solutioni decimarum, ex convenientiâ ejus cum ipsâ naturâ rationali necessitatem quandâ moralem inesse. *Grot. d. l. de J. B. et P. L. 1. c. 1. n. 10.*

9. Sunt itaq; institutæ & olim duntaxat sub vet. Lege positivâ præceptæ à DEO, declarante & nunciante filiis Israël partem sibi acceptam, videl. decimam, *d. c. 22. Ex. v. 29. & Levit. 27. v. 30. 32.* Suadente ratione naturali, non quidem ad solvendam decimam præcisè, sed ad offerendû aliquid DEO, quò collimat *Eccles. c. 35. v. 6. 7.*

10. Illud interim ambabus largior manibus, quamvis lex de Decimis per Mosen populo lata judicialis, vel ut *Henr. Zæf. ad decretal. b. 1. n. 2. vult,* secundum quædam ceremonialis sit & nos directò non obliget, illam tamen nonnihil morale admixtum habere. Unde rectè faciunt aliæ etiam Gentes, omnesq; & singuli homines, si vel aliquam fructuum partem in alimenta eorum, qui Sacris funguntur & nos cultum divinum docent, exsolvant, vel saltè stipendia, quæ ad honestam illorum sustentationem requiruntur, subministrent.

11. Id quod non tantum naturalem & communem Juris rationem habet, *Covar. var. resol. L. 1. c. 17. n. 2. §. consequuntur, ibi: Juris naturalis ratio dicitur. Carpz. JPr. Consist. d. L. 1. tit. 8. def. 125. n. 11.* Sed lex etiam Christiana hoc ipsum ferio præcipit, ferioq; inculcat. *Matth. 10. v. 10. Luc. 10. v. 7. 1. Tim. 5. v. 18. 1. Cor. 9. v. 9. & 13.* quo loco illud *Deut. 25. v. 4. non ligabis os bovis terentis in arca fruges tuas,* eleganter explicatur.

12. Quod autem dixi decimas Jure Naturæ non præcipi, idem quoq; de Jure divino affirmo: Jus enim à DEO aut datum est universo generi humano, aut populo uni: illud ter datum reperimus. I. post hominem conditum. II. in restauratione humani generis post dilavium. Et postremo in sublimiori restauratione per Christum; quæ Jura haud dubiè omnes homines obligant, ex quo quantum factis est, ad notitiam eorum pervenerunt. *Grotius d. L. 1. c. 1. n. 15.* In quibus præceptum de Decimis solvendis non invenimus. Israëlita autem sunt populus ille unus, cui specialiter DEUS jura dedit, cum quo passim foedus inivit, & qui in peculiarem DEI populum adscitus dicitur *Deut. 4. v. 7. & Psal. 147. v. 19. 20.* Illis Israëlitis DEUS præcepit, ut decimas omnes terræ sibi sanctificarent, ut Domini essent *Levit. 27. v. 30. & seqq.* quas Levitis in possessionem dedit pro ministerio, quo serviebant in tabernaculo foederis. *Num. 18. v. 21. Deut. 14. v. 22.* quia nullam peculiarem sortem in terræ sanctæ distributione iisdem assignaverat *d. c. 18. Num. v. 20. & c. 26. v. 62.* Lex itaq; de Decimis, ut & aliæ quæ particularem ad Israëlitarum Politiam respectum habent, & ad illius Gentis ingenia, terræ temporisq; rationem accommodatæ erant, non nisi eos obligant, quibus datæ sunt, datas autem esse aliis quam Israëlitis, nullo indicio deprehendi potest.

B

13. Non

13. Non enim Elifæus Naamani Syro, neq; Jonas^d Ninivitis, neq; Daniel Nabuchodonosoro, neq; Prophetæ alij Tyrijs, Idumæis, Moabitjs, Ægyptiis, ad quos scribunt, unquam significârunt. necessitatem efflagitare, Mosis Legem ut susciperent. *Grot. d. l. n. 16.* quanquam alioquin peccata eorum satis exactè enumerent. *Grotius L. 5. de Verit. Relig. Christ. pag. 235.* qui *ibidem* hujus rei hanc subjicit rationem; quòd pleræq; legum illarum peculiaria fuerint præcepta, sive ob vitandum aliquod malum, in quod proni erant Judæi, sive ad experimentum obedientiæ, sive ad rerum futurarum significationem introducta.

14. Hinc calculum adjicere illis nequeo, qui asserere non dubitârunt, Decimas à DEO institutas Jure illo divino nunc quoq; deberi, cum quod præceptum morale videatur, quale obligat tempore etiam novæ legis; tùm quod jure divino non sint expressè revocatæ; imò à Christo repetitæ potius & approbatæ: ab Ecclesiâq; receptæ & in multis Juris Canon. textibus *can. nam qui. 5. caus. 16. q. 2. c. quadrages. 16. inf. de Consecratione. dist. 5. can. 65. 66. can. ult. caus. 16. q. 1. can. majores 8. d. caus. 16. q. 7. c. 14. c. 25. c. 26. extr. h. t. divini juris dictæ. add. Job. Gutierrez. Can. quest. Lib. 2. c. 21. n. 7.*

15. Huc facit, si divino adhuc jure vigeret illud præceptum, moralisq; lex esset, nulla aut daretur consuetudo in decimis *contra c. in aliquib. 32. inf. h. t.* aut præscriptio, *contra c. ult. inf. extr. de Consuetud.* aut dispensatio, quæ tamen in solutione decimarum admittitur, de quibus infra pluribus.

16. Nec stringit argumentum adversariorum, quasi decima jure divino præcipiantur, idcirco quòd non sunt revocatæ. Etenim lex abrogari non potest eorum respectu, quos nunquam obstrinxit, quales nos in Nov. Testamento

mento sumus, quippe tantum Israëlitis data lex de solven-
dis decimis erat. Ablata autem est ab illis obligatio, & qui-
dem quoad ritualia statim postquam lex Evangelii promul-
gari cœpit, quod Petro Apostolorum Principi elare fuit re-
velatum *Actor. 10. v. 15.* quoad cœtera verò, postquam po-
pulus ille per excidium urbis & desolationem præcisam,
sine spe restitutionis populus esse desiit. *Grot. de J. B. & P.*
d. L. 1. c. 1. n. 16.

17. Quam etiam sententiam ceti veriores plures à
Moneta c. 1. n. 11. allegati Theologi tenent, ut *D. Thomas 2. 2.*
q. 87. art. 1. Dom. Soto. L. 9. de Just. & J. q. 4. art. 1. & alii, qui-
bus hæc in re magis quam Canonistis credendum, cum de
Jure divino enodando agatur; & si Moralia præcepta per-
petuò vim habent ex eò, quòd sint à naturâ ipsâ instituta,
teste Covarr. L. 1. var. resol. c. 17. n. 1. & Joh. Gutierr. d. L. 2.
c. 21. n. 15. Sequitur Leges Cereinoniales & Forenses, quæ
non valent ut à Naturâ ipsâ institutæ, post revelatum in
mundo Evangelium obligationem suam amisisse.

18. Nec subvertit sententiam nostram, quòd à Chri-
sto sint repetitæ in N. Testamento, *Matth. 10. v. 10. & c.* Ver-
ba enim Salvatoris tantum evincunt, alendos esse Ecclesiæ
ministros, non autem præcisam decimarum solvendarum
necessitatem probant. *Fern. Vasq. illustr. controv. Lib. 2. c.*
89. n. 1. vers. verum isthæc. Malè igitur divini Juris dicuntur,
cum sub Lege Evangelicâ utpote divinâ ea tantum servare
tenemur, quæ à Christo & per ejus Apostolos nobis sunt
præcepta juxta illud *Matth. ult. v. 20. docentes omnes Gentes*
servare omnia, quacung. mandavi vobis: & Pauli Actor. 20. v.
20. dicentis: quomodo nihil subtraxerim utilium, quo minus an-
nunciarem vobis & docerem vos publicè. At de decimis sol-
vendis nec in Evangelii nec apud Apostolos datum est
præceptum; nec Lege ergò divinâ eas solvere tenemur.

Gutierr. d. c. 21. n. 7. Dom. Soto, d. L. 9. q. 4. art. 1. princ. Carpz.
JPr. Consist. d. iiii. 8. def. 125. n. 12. & 13.

19. Consentit D: Thom. in 2. 2. q. 87. art. 1. in respons.
qui locus ad illustranda superiora apprimè facit, ideoq; ad-
ponam: decime, ait, in Vet. Lege dabantur ad sustentationem
ministerorum DEI: unde dicitur Malach. 3. v. 10. infertur om-
nem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea.
Unde præceptum de solutione decimarum partim quid ex at mora-
le inditum naturali ratione, partim autem iudiciale ex divinâ
constitutione robur habens. Quod enim eis, qui divino cultui
ministrabant, ad salutem populi totius, populus necessaria victus
ministraret, ratio naturalis dicitur: sicuti & his, qui communi
utilitati invigilant, scil. Principibus & militibus & aliis hujus-
modi stipendia victus debentur à populo. Unde & Apostolus hæc
probat 1. Cor. 9. v. 7. quis militat, suis stipendiis unquam? quis
plantat vineam & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem,
& de lacte gregis non manducat?

20. Inquis: at hodiè dicuntur decimæ divini Juris
esse; Respondeo eam ob causam id fieri, quòd præcipuè o-
riginem traxerint ex Lege divinâ V. Testamenti, quam se-
cuta Ecclesia Christiana easdem decimas novâ sanctione
restituit, & ita divini Juris esse dicuntur. *Canis. d. l. c. 3. n. 13.*
Usi enim sunt Augustinus, Hieronymus aliiq; Patres, do-
ctrinâ & sanctitate illustres, in adstruendis decimis, passim
testimoniis Vet. Testamenti, ut ostenderent Ecclesiam Le-
gem à DEO Israëlitis datam, imitatam fuisse. *Covarr. d. c. 17.*
n. 2. v. & præter has rationes. Sanctis siquidem illis viris sū-
mæ curæ fuit sustentatio pauperum. *c. quia. 8. caus. 12. q. 1. c.*
aurum. 70. & 71. d. caus. 12. q. 2. adè ut, ne per injuriam aut
negligentiam res Ecclesiæ minuerentur, Canones veteres
modum rationemq; disponendi præscripserint, & quatuor
partes omnium obventionum fecerint, quarum unam pau-
peribus

peribus : alteram Clericis : tertiam ædificiis & fabricis Ec-
clesiasticis : quartam Episcopis tribuerent, *can. vobis. 23. 26.*
27. & 28. caus. 12. q. 2.

21. Cæterum si quis contendat in usum Ecclesiæ mi-
nistrorum & pauperum decimas rursus esse convertendas,
ei non magno ausu contradicam. Manifestum enim est
veteris fœderis præcepta, exceptis Ceremonialibus illis,
quæ præfigurabant Christi mysteria, adventum scil. im-
molationem agni, circumcisionem (qualia post Legis E-
vangelicæ Edictum observantibus, mortifera esse dedu-
cunt *D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 1. in solut. quæst. 1. 2. q. 104. art.*
3. Covarr. d. l. c. 17. n. 1. v. hinc non immerito, & vers. ex ead.
radice) repeti & in usum Christianorum adduci posse lege
novâ latâ: quemadmodum multis locis videre est in c. 1.
extr. de Furt. c. 1. extr. de Homicid. c. 1. 2. 3. 4. & 5. extr. de
Jurejur. Quod si tamen in usum revocatæ fuerint, non.
tâm V. Testamenti, quàm novæ leges erunt, Covarr. d.
vers. hinc non. Canis. in h. tit. de Decim. c. 3. n. 10. & 11.

22. Sed de hoc nimis fortè multa, quæ eò pertinent,
ut intelligamus, quid variæ Gentes circa decimas observâ-
rint, & qualis earundem sit origo. Nunc accuratius natu-
ra decimarum videnda est. Fuisse olim 4. genera decima-
rum, apparet ex *c. 1. extr. h. t.* inter quæ primum in *d. c. 1.*
positum propriè nomen decimarum meretur: varia in su-
per recenset *Rebuf. q. 3. n. 14. & seqq.* quæ aut in usu non
sunt, aut ex personis, quibus solvuntur, aliisq; qualitatibus
constituuntur.

23. Verbum quoq; decimæ est *πολύσιμον*. Accipi-
tur enim I. pro ipsâ re, sive sit decima vel alia quota pars,
quæ decimæ loco datur. II. sensu juridico, pro Jure eam
percipiendi. III. Metonymicè pro territorio & districtu
ex quo decimæ solvuntur *c. cum in tua 30. & t. t. de Decim.*

Besold. Thes. Pract. 70cab. Zehend ibi: so weit gehet dieses oder jenes Flecken Zehend.

24. Ex iis verò acceptionibus secunda potissimum, hujus est loci; quo sensu decimæ describuntur, quòd sint, jus percipiendi quotam partem ex rebus alienis licitè acquisitis, Ecclesiæ vel aliis lege aut consuetudine constitutum, *c. ex transmissa. 23. c. 30. ibi: cum ipsis terra illa ab antiquo fuerit decimatis. & in f. ad quas de Jure communi spectat perceptio decimarum. Gl. in c. in aliquib. 32. in f. extr. h. t. & arg. can. 66. caus. 16. q. 1. c. 4. caus. 16. q. 7. c. 5. 6. 22. 23. extr. eod. Canis. c. 1. n. 6.*

25. Dividuntur decimæ à variis variè vid. *Rebus. q. 3. n. 1. & seqq.* usitatissima autem earum divisio est in personales & prædiales sive reales *c. ad apostolica. 20. c. ex multiplici. 3. c. pastoralis 28. extr. h. t. Reb. d. q. 3. n. 29. Monet. c. 3. n. 5. Tyndar. de Decim. n. 4.*

26. Personales sunt, quæ debentur ex lucro licito industriæ vel operarum nostrarum, veluti ex negotiatione, scientiâ, artificio aut professione, proveniente. Inter hæc computantur militia *c. 22. h. t.* præda ex justo bello capta, venatio piscatio, nisi hæc sint in fructu Prædii, quia tunc magis ad prædiales pertinent *l. venationem. 26. ff. de Usur. d. c. ad apostol. 20. c. non est in 22. c. 28. extr. de Decim. & can. 66. caus. 16. q. 1. Zæf. ad h. t. n. 5.*

27. Quæ Jure Canon, introductæ sunt, non enim eas in V. Testamento Leyitis solutas, aut aliquo in loco præceptas esse deprehendimus, sed tantummodo datas fuisse decimas de frugibus & pomis arborum, quæ sub virgâ pastoris transibant, *c. ult. Levit in f. Sotode Just. & 7. l. 9. q. 4. art. 2.* Nec specialis ratio deest, quare in V. Testamento non fuit, datum præceptum de personalibus decimis, quia omnes aliæ & singulæ tribus certas possessiones habebant & agros suos

suos, de quibus poterant satis commodè providere Levitis, ita ut non necesse fuerit exigere personales. Cum autem Pontifices deprehenderent, non solum familias multas, sed etiam Urbes & Respublicas quasdam agris carere, & non ex prædiorum fructibus vivere, sed varias rei familiaris & quærendæ pecuniæ rationes & artes excogitasse quæ pleræq; nihil contributorent, personalibus hisce decimis sibi suisq; prospicere voluerunt. *D. Thom. secunda secunda quæst. 87. art. 2. in conclus. 1. ad primum dicendum. Leonh. Lessius de Just. 3. lib. 2. c. 89. dubitatione 3. n. 13. Wendle d. l. Lib. 2. c. 1. 1. und solche Zehenden.*

28. Prædiales sive reales Decimæ sunt, quæ de fructibus perceptis ex re sive prædio solvi debent *arg. c. pervenit 5. c. 20. & 26. ibi: & cum de cunctis extr. h. t. Mon. c. 3. n. 6. ut de frumento cujuscunq; generis, oleo, vino, oleribus, lignis, fructibus arborum & similibus c. non est 22. & passim h. t. c. 66. caus. 16. q. 1. c. 4. caus. 16. q. 7. de blado & universis leguminibus c. ex multiplici. 3. d. t. de Venatione quoq; & piscatione, quatenus considerantur ut fructus prædii d. l. 26. ff. de Usur. Sicut & de lapidicinis, metallis & id genus aliis, quia sunt in usufructu fundi l. item si. 9. ff. de Usufr. de fructibus animalium, ut de caseo, lacte, butyro & pilo, quæ fructuum quoq; nomine veniunt, §. in pecudum. 37. §. de R. D. l. 28. ff. de Usur. Wendle d. L. 2. c. 1. Azor. Instit. Moral. L. 7. c. 24. quæst. 9.*

29. Debentur autem decimæ regulariter de omnibus rebus *d. c. 22. & 23. h. t. quamvis in diversis locis multarum rerum, ut olerum, raparum, pratorum, nemorum, piscinarum & similium sublatae sint decimæ Gudelin. de Jure noviss. L. 6. c. 13. n. 6. Sicut & raro decimas solvi de ligno notat Besold. part. 2. consil. 75. n. 6. ibi: Daß der holz zehende fast niergends undt in wenig orten dieses Herzogthums auch*

auch nechstgelegenen Herrschafften eingezoogen werde: Daß also gewiß unzählbare Personen zu finden / die die Sagihres Lebens von einem Holzehend nichts gehöret haben. *Add. Mon. c. 4. q. 1. conclus. 1. § 2. n. 1. usq. ad 38. Rebus. q. 8. aliquot. num.*

30. *Nec eximuntur novalia, sed de iis etiam decimas esse præstandas, ex c. quoniam 13. h. t. & c. quid per novale. 21. extr. de V. S. ibi: sed nec de quolibet tali novali credimus eis indulgentiam fore concessam, nisi de illo duntaxat. item ex c. ex parte. 27. c. cum contingat. 29. h. t. manifestè probatur.*

31. *Et quamvis de uno agro non decem fasciculi colligantur, adeoq; decima non videatur solvenda, attamen iidem cum cæteris in alio agro collectis connumerari debent. Wendle L. 2. c. 1. quest. 2.*

32. *Non frustra verò in descriptione Decimarum verbis, QUOTAM PARTEM UTOR, quia non semper decima sed octava, duodecima, vigesima vel alia aliquando pars debetur. Calvin. in Lex. Jurid. vocab. decima. Mon. c. 2. n. 4. 5. Rebus. q. 4. n. 3. & q. 13. n. 46. Tyndar. de Decim. n. 31.*

33. *Pars autem quota debetur rerum licitè quæsitarum c. ex transmissâ 23. ibi: quia fidelis homo de omnibus que licitè potest acquirere, decimas erogare tenetur extr. de Decim. Illa enim quæ injustè quis acquisivit, cum alienum quid, nec in bonis nostris esse habeantur, can. quid dicam 11. in f. caus. 14. q. 4. tenetur restituere, aliàs peccatum non remittitur c. peccatum 4. de R. 1. in 6. ubi Dd. & species quædam furti est, de alieno largiri l. si pignore. 54. ff. de furt. §. furtum 6. 7. de oblig. que ex del. nasc. Inservit huic assertioni cap. 23. Dent. v. 18. & imprimis can. non est putanda 27. ibi: ne ergò sub obtentu eleemosyna. caus. 1. q. 1. c. eleemosyna 7. caus. 14. q. 5.*

34. *Ubi tamen distinguendum est inter decimas rerum illicitè quæsitarum prædiales & personales, quarum ille licitè recipiuntur ab illicitè rem tenentibus, quia debentur*

bentur ratione prædii, cuius possessorem decima sequitur, si-
ve iustum siue iniustum *c. quanto. 18. extr. de Usur. c. de ter-
ris 16. h. t. ne Ecclesia suo jure fraudentur. Zæf. ad h. t. num. 11.*
v. gr. de fructibus prædii ex pecunia fœneratitia emti est
solvenda decima, quia fructus illi non sunt affecti vitio-
surarum iniquarum, & ipse proventus fructuum non venit
ex illicitâ exactione, sed divinâ largitate, quâ multiplica-
tur semen. In personalibus autem rerum illicitè quaſitarû
decimis observari debet, utrum personæ solventes perfe-
verent in peccato, & an Dominium rei in accipientem
transferatur, ita ut alteri nulla repetitio competat: Si sol-
ventes perseverant in peccato, eorum oblationes repellun-
tur ab Ecclesiâ *c. 2. dist. 90. & demùm post poenitentiam
recipiuntur. arg. can. non sanè. 15. in f. ibi: isti si viam vite
mutaverint. caus. 14. q. 5.* Quod si verò dominium rei in-
accipientem transferatur, nec lucrum sit formaliter injustû,
etiam quæ antea meretrix fuit & histrio decimas rectè ex-
solvunt. *arg. l. 4. §. 3. ff. de condict. ob turp. vel injust. caus.* Se-
cûs est si res acquisita fuerit per formalem injustitiam, putâ
furtum, rapinam, quo casu dominium in accipientem non
transferatur, & solventi competit repetitio. *Zæf. ad h. t. n. 7.*
Et s. Tyndar. de Decim. n. 49. Et seqq. Moner. c. 4. n. 42. seqq.
35. Unde elucescit differentia inter decimas persona-
les & prædiales, quòd illæ omninò non, aut non simplici-
ter ut hæ debeantur ex injustè acquisitis. Deinde, quod il-
læ debeantur Ecclesiæ, sub quâ domicilium habet & Sacra-
menta accipit solvens, etiamsi alibi lucrum fecerit: hæ ve-
rò Parochiæ, sub qua sita sunt prædia, ex quibus debentur.
c. 10. extr. de Præscript. c. 20. extr. h. t. Tertiò, quod præ-
diales integrè sint præstandæ, non deductis expensis velu-
ti seminis, culturæ, collectionis vel alterius rei, *d. c. 22. 26.*
Et 28. h. t. non deductis etiam tributis & censibus *per expr.*
C
text.

text. in c. cum non sit, d. t. personales verò deductis prius⁹ expensis in negotiatione quærendarum, emendarum & convehendarum mercium causâ factis *d. c. 26. & 28. h. t.* cum in negotiatione non videatur aliquid acquiri, quàm quod deductis deducendis superest *l. Mutius 30. ff. pro Soc.* Sic portio prædialium decimarum non venit detrahenda lucro, sed fructibus citra deminutionem. Atq; sic cessat regula, non censi fructus, nisi quod deductis expensis superest *l. fructus 7. ff. Sol. matr. Zæf. n. 12.*

36. Verùm cum bonâ gratiâ personales decimas dimittam, quandoquidem hodiè vix in toto orbe Christiano amplius sunt in usu, sed ubiq; ferè locorum in desuetudinem venerunt. *Gudelin. de Jure Noviss. d. L. 6. c. 13 n. 6. Zæf. ad h. t. c. 1. n. 6. Wendle d. L. 2. c. 1. §. und solche Zehenden. Carpz. L. 1. Jurispr. Consist. def. 131. n. 3. Canù. c. 7. n. 4 & alij.* Nec immeritò: postquam, dicente *Covarruvia*, expensæ fuerunt deducendæ, parùm sæpe aut supererat lucri, aut ignorabatur. *L. 1. var. resol. c. 17. n. 8.* Frustra itaq; quærerem, an etiam ex acquisitis per donationem, testamentum, legatum aut similia, quæ titulo lucrativo obveniunt, jure debeantur Decimæ? Quanquam id quidam existimant *per d. c. 23. h. t.* alii tamen & rectiùs quidem negare videntur, cum in rigore Juris probabile sit, non deberi, quia ex nullo Jure hoc colligitur, onera autem non sunt augenda sine Jure cogente; Facit, quòd hæ res neq; externa neq; ex operis nostris proveniant, ideoq; earum decimæ neq; prædialibus neq; personalibus annumerari possunt.

37. Prædiales iterum subdividuntur in majores & minores sive minutas *in c. 3. & 30. extr h. t. Reb. q. 3. n. 26.* illæ sunt, quæ de frumento, oleo, vino, aliisq; hujusmodi solvuntur; hæ, quæ ex hortis, leguminibus, partu animalium

lium &
Reyfer
38.
del. qui
volunt,
nostris
2. n. 1.
oriri p
pèlis s
mixta
ranur.
39.
Princi
gati va
vent,
quippe
erant c
14. ext.
th. 27.
cipes S
tam pu
suetud
Eccler
videre
vistos
nomen
nus por
pretari,
bon Laic
se can
Lucis P
Principi

lium & aliis terræ fructibus penduntur. *Zæf. d. l. n. 14. Nic. Reufner. L. 4. decis. 2. n. 10.*

38. Tertiam autem speciem non agnosco, Mixtas videlicet quas partim à prædiis, partim à personis provenire volunt, veluti quæ ex fructibus pecorum, avium in prædiis nostris colliguntur, concurrente nostrâ industriâ *Canis. c. 2. n. 1. y. miste Werndle L. 2. c. 2. y. Driffens.* Nā cum dubiū oriri posset, utrū illarū decimæ deductis vel nō deductis expensis solvenda essent, & personales in defuetudinē abierint, mixtæ etiam hæc corruunt, & inter prædiales rectiùs numerantur. *Nicol. Reufn. d. L. 4. decis. 2. n. 8.*

39. In ancipitem hoc locò venit quæstionem: an Principes Seculares jure decimas percipiant? Pontificij negativam strenuè defendunt; me certè tutelis suis non movent, utut enim olim Ecclesiis decimæ exsolvebantur, quippe in quarum gratiam & sustentationem principaliter erant constitutæ *c. quamvis, 17. c. 22. h. t. c. cum secundum, 14. extr. de prebend.* imò & personales quoq; excogitatæ, ut *zh. 27.* dictum, postea tamen meritò jus decimarū ad Principes Seculares, Respublicasq; Christianas, personas quoq; tam publicas quàm privatas pervenire, & sic non tantum cōsuetudine sed remissione ipsorum Pontificum imminui, Ecclesiisq; subtrahi cœpit, uti *ex Crantzio Lib. 1. Metropol. c. 2.* videre est, qui, postquam probavit *Saxones infideles, pralio victos & Christianos redditos, libertati licet assueti tributorum nomen horruerint, decimarum tamen exactionem recusare minus potuisse,* tandem concludit, *Annales hinc ortui interpretari, ut multarum hodiè decimarum exactiones sint in manibus Laicorum.* Pergit ille loco cit. *Ego aliam huic rei accessisse causam conjicio, cum non satis fiderent Pontifices sua Jura à Laicis Principibus tueri, dedisse arbitror partem decimarum Principibus in manum, per speciem feudi & beneficii, malentes*

amittere dimidium quàm totum: inde factum ut à Principibus transirent in ministeriales, qui nunc militares appellantur.

40. Quibus Crantzij verbis majorem fidem facit Oratio Friderici I. Imperatoris Geilenhusæ in eminentissimo Imperij conventu habita, cujus meminit Christoph. Lehman in *Chron. Spir. L. 5. c. 67. vers. die 7. und 8. Gerechtigkeits*. hisce verbis: *Imperator Fridericus curiam generalem edixit in Geilenhausen, ubi convenit multitudo Episcoporum & Principum. Et procedens in concionem sic omnibus locutus est: rogamus vos summos Sacerdotes & Episcopos & Principes, quorum corda Justitia possidet, ut animadvertatis, quæ dico. Compertum fore habetis, quantis adversitatibus impetar à Domino Papa, in quo autem gratiam ipsius deminuerim, ignoro. Dicit Dominus Papa injustum esse, aliquam Laicorum personam decimas possidere, quas manifestè Dominus his, qui altari deseruiunt, deputaverit. Scimus autem Decimas & Oblationes à DEO Sacerdotibus & Levitis primitiis deputatas. Sed cum tempore Christianitatis ab Adversariis infestarentur Ecclesia, easdem Decimas prepotentes & nobiles viri ab Ecclesiis in beneficio stabili acceperunt, ut ipsi defensores Ecclesiarum fierent, quæ per se obtinere non valerent. Carpz. Jurispr. Consist. L. 1. tit. 8. def. 138. num. 3.*

41. Nec vehementer Pontificios juvant mores V. Testamenti; Ne dicam etiam Veteris Testamenti tempore Laicos capaces fuisse Juris decimandi. Excellens est exemplum 1. Sam. qui Latinis, 1. Reg. 8. v. 15. 17. ubi Samuel jura Regis & Regalia, populo Israëlitico Regem petenti prædicens, inter alia hoc adjicit: sed & segetes vestras & vinearum redditus addecimabit, ut det eunuchis & famulis suis. Carpz. d. def. 138. n. 2.

42. Imò ipsis Pontificibus res Ecclesiæ Spirituales sunt vel temporales. *Lancell. Inst. Jur. Canon. L. 2. tit. 1. princ. illæ*

illæ, quæ Spiritui deserviunt, atq; animæ causâ institutæ sunt, ut Sacramenta, altaria & his similia: Hæ verò, quæ non tam Spiritus quàm corporis gratiâ pro Ecclesiasticis ministeriis, Sacrorumq; ministrorum, usu sunt comparatæ, ut sunt prædia, domus & fructus decimales *d. pr.* ubi ultrò largiuntur fructus decimales temporales esse; & decimas mediam quandam inter Spirituales & temporales res naturam obtinere. *Lancell. d. L. 2. tit. de Decim. 26. princ.* Unde apparet decimas, cum animæ causâ non sint institutæ ut Sacramenta, bona tantùm Ecclesiastica temporalia esse, ad DEI cultum non nisi mediatè inservientia; hincq; ultrò sequitur jus illas percipiendi non esse Spirituale essentialiter, absolute & effectivè tale, sed Ecclesiasticum temporale, adeoq; Laicis ut concedatur, non inhabile. Non obstat igitur *d. pr. tituli 26.* quod Jus decimandi Spirituale dicit, ostensum enim jam est, illud reverà, simpliciter & essentialiter tale non esse.

43. Præterea si jus decimandi merè Spirituale esset, ita perpetuum esse deberet, ut nec Laicorum unquam fieri, aut ab ipso Pontifice immutari & in Laicos conferri posset, quod tamen fit, quando illos capaces juris percipiendi reddere solet, & quando Laici omninò jure decimandi, quod ante Consilium Lateranense tituli feudi ab Ecclesiis nacti sunt, adhuc gaudent, *v. th. 50. & 57.* Deinde non sequitur, bona sunt destinata ad usum ministrorum DEI, ergò sunt Spirituality, sed hoc, ergò Ecclesiastica sunt, quia ad DEI cultum mediatè tantùm inserviunt: & alioquin alii redditus Ecclesiæ & bona itidem inservientia, qualia à Laicis possidentur *N. A. de Anno 1555. §. Diemel aber esliche &c.* in univèrsum Spirituality dicenda forent, quæ tamen quasi & secundum quid, in laxâ significatione talia sunt. *Franc. Duaren. de Sacris Eccl. minister. & benefic. L. 2. c. 2. inf.*

44. Cum Reusnero itaq. L. 4. decis. 2. n. 3. decimas² alias Ecclesiasticas esse, alias Seculares sive profanas statuo, quarum hæ aliquando species quædam tributi sunt, à Dominis rebus impositi *arg. l. 3. C. de Metallic. & metallis. &c.* quales recenset *Rebuf. q. 3. n. 19. 20. 21.* & exemplis exornat *Petr. Greg. Tholos. Synt. 7 universi L. 2. c. 20. n. 2.* Breviter: Profanæ in commercio hominum sunt, instar bonorum, patrimonialium, & ad usus profanos: Ecclesiastica ad ministrorum Ecclesiæ sustentationem sunt destinata.

45. Quæ ex Lege Canonum solvendæ sunt Clericis² de prædiis sub illorum Parochiâ sitis *c. cum sint 18. in f. ibi: quia difficile nimis videtur, ut una Ecclesia in Episcopatu alterius recipiat decimas. c. 20. §. decimas verò messum h. t. juncto can. 1. caus. 13. q. 1.* ubi tamen ad consuetudinem recurrendum esse monet Pontifex *in d. c. 18. & 20. extr. h. t. & c. fin. extr. de Parochiis. vid. c. un. §. in diæcesi. & in fin. partis. 3. caus. 13. q. 1.*

46. Intellige autem non quemvis Clericum sed Episcopos & post eos Parochos, qui propriè Spiritualia ministrant; nam simplices non habent jus ad decimas vi solius² characteris Clericalis, nec religiosi ex vi status sui, quippe non serviunt populo in spiritualibus. *Zæf. ad h. t. n. 39.*

47. Divitibus etiam ministrantibus Decimas deberi juri consentaneum existimo, cum nemo militet suis stipendijs, *1. Cor. 9. v. 7.*; Sicuti Creditori amplas divitias possidenti nihilominus debitum est solvendum: Principi potenti & ditissimo tributum: operario locupleti condigna merces. Non enim divitiæ sunt causa justa, ob quam quis Jure suo privetur, neq; tollunt fundamentum obligationis; nec paupertas causa est, cur decimæ dentur Sacerdori, sed quia ex officio ministrat. *Covarr. L. 1. var. resol. c. 17. n. 4. Azor. Instit. Moral. L. 7. c. 25. q. 9.*

48. Magis²

48. Magis dubitatur, utrum propter maliciam & per-
verſitatem Clericorum *c. 1. diſt. 96. pr. & c. tua nobis 26. h. t.*
deneganda ijs decimæ ſint, cum ſi præſtantur, foveri illi ac
ali in peccato videantur *c. non omnis 2. ibi: utilius. cauſ. 5 q. 5.*
Affirmativæ tamen ſtandum eſſe cum *Zæſo puto n. 41.* ex
eo, quod non recipiant propter bonitatem vitæ ſed ſerviti-
um, quo præſtito, Parochiani à debito decimarum exempti
non erant; dummodo non ſit notorius fornicator aut alijs
notis criminibus irretitus is, cui decimæ debentur, quo ca-
ſu illi juſtè denegari poterunt. *c. præter. 6. Diſt. 32.* & decimæ
authoritate Epifcopi in utilitatem Eccleſiæ converti *Reb.*
q. 13. n. 7. 9.

49. Sed hic objicientē audio, ſi decimæ animarū curā ha-
bentibus ſunt ſolvenda, utiq; ad Laicos non pertinent. At
hoc non obſtante, rectè Laici decimas percipiunt per ea,
quæ ſupra *th. 39. 40. & ſq.* tradita ſunt, etiam per Oeconomo-
rum, qui domino ſuo easdem percipit.

50. Et quomodo Jure decimas deneges ij Laicis, qui
ante Concilium Lateranenſe illos in feudum & quidem
perpetuum acceperunt, & ex conſeſſione ejusdem ob de-
fenſionem & merita in Eccleſiam licitè poſſident *per expr.*
ix. in c. 2. ꝑ. ſanè. h. t. in 6. c. cum apoſtolica 7. inf. extr. de hijs
que ſunt à Præl. arg. c. item ſi Epifcopus 1. Feud. 6.

51. Præſumuntur autem Laici ante Concilium Late-
ranenſe feudum decimarum habuiſſe, ſi poſſeſſio quæ me-
moriarum hominum ſuperet, probari poſſit, & hoc vel per
certos teſtes, ſe viduiſſe ſemper ita fuerit affirmantes,
& nunquam viduiſſe contrarium, & à Senioribus & Ma-
joribus audiviſſe id ita factum, nec unquam audiviſſe con-
trarium actum eſſe. *Mover. c. 5. n. 76. Rebuf. q. 13. n. 94. 95.*

52. Vel ſaltem ſi ex famâ conſtet, Laicos illas deci-
mas feudi titulo poſſediſſe *ovar. d. c. 17. n. 5. inf.* Cujus
rei præjudicium Capellæ Tholoſanæ exſtat inter Epifcopū

Canturiensem & Nobilem quendam, cujus antecessores cum decimas ab immemoriali tempore jure feudi possederent, idq; publica fama testaretur, ille in eodem feudo confirmatus est. *Canis. c. 13. n. 10.*

53. Quo casu decimæ ante concilium Lateranense à Laico acquisitæ in alium Laicum rectè transferri possunt, quia feudo perpetuo, quod non posset dici jus perpetuum, nisi transiret in alios ex naturâ & qualitate ejus subinféudatio & successio annexa est, sive feudum seculare sit sive Ecclesiasticum, cum textus Juris feudalis indistinctè loquantur. *Ampliss. Dn. Ludwell, Jctus celebratissimus, de quo nunquam ita magnificè quidquam dicemus, quin id virtus superet ejus, Dominus Præceptor & Patronus meus nunquam non de-venerandus in Synops. Jur. Feud. c. 15. de effectû feudi quoad Vasall. pag. 396. in f.*

54. Et ita observatur in Hispania, ubi decimæ liberè hinc inde alienantur & sunt in commercio Laicorum, non secus ac reliquæ res profanæ. *Vasq. d. L. 2. illustr. controv. c. 89. n. 2. §. deniq; pro hac parte.* In Galliis quoq; decimæ inféudatæ ante Concilium Lateranense per Laicum vendi possunt contra *c. 19. h. t.* regiisq; literis inhibita est iudicibus Ecclesiasticis hujusmodi decimarum cognitio, qui hanc ad iudices seculares remittere coguntur, & latius persequitur *Chassan. in Consuetud. Burgund. rubr. des justices & droicts d'icelles 1. §. Messiers & sergens sont creux. c. n. 35.* Principes itidem in Germaniâ nostra seculares, nullo planè Episcopi consensu adhibito, de ijs sicut rebus alijs disponunt, & frequenter nobilibus alijsq; Laicis inferioris conditionis illas inféudare solent, teste *Bocer. de modis amittendi feudum. Tractatu. s. c. 2. n. 31. in f. Azor, d. L. 7. c. 26. Institut. Moral. q. 2. §. ex his multa.*

55. Præfer-

55. Præsertim cum Jurisdicção Ecclesiastica, quæ pe-
nes Pontificios erat, quæ ad Protestantium territoria suspensa
sit superiori seculo, per Transactionem Passlaviensem An-
no 1552. & plenam religionis pacificationem in Comitibus
Augustanis jussu Caroli Cæsaris à Ferdinando Rege Ger-
maniæ, statibusq; Imperij initam & à Maximiliano II. Cæ-
sare Anno 1566. confirmatam: ex illo tempore bona etiam
Ecclesiastica & decimæ à multis in profanos & privatos usus
converti & in quosvis seculares alienari cœperunt *Georg.
Schönborn. Pol. Lib. 4. c. 6. de Pace religionis & c. princ. & v.
Bona Ecclesiastica. & v. juris dictio. N. A. zu Augspurg de An-
no 1555. vers. und dagegen. vers. dieweil aber etliche. & v. 2. seqq.
item de Anno 1566. vers. und nach dem dan nicht weniger.*

56. Idq; optimo Jure. Consuetudo enim ista, quæ et-
iam post Lateranense Concilium concedi decimas Laicis
permittit, maximè est legitima, cum quòd alius hodiè ac
olim Ecclesiarum status, & hoc murato aliud per consuetu-
dinem, cujus magna vis, *l. 33. ff. de Legib. c. fin. extr. de Con-
suetud. jus induci possit; tum quòd Decimæ, quatenus tales,
non debeantur Jure Naturæ vel etiam divino N. Testamen-
ti, sed salarium Ministris Ecclesiæ persolvatur, quod sive
decimarum præstatione, sive alio modo veniat, nihil in-
terest. Carpz. JPr. Consist. d. L. 1. def. 126. num. 1. jung. suprâ
dicta.*

57. Satis fortean prolixus fui in Laicorum decimis
eruentis. Sunt præterea aliæ etiam personæ præter Cle-
ricos, quibus non denegantur Decimæ, scilicet illis, quæ hoc
juxta speciali Summi Pontificis concessione habent, qui
hujus Juris aliàs jure Canonum incapaces Laicos, capaces
reddere potest *arg. c. significasti 4. in f. ibi: ajunt in Concilij
statutum non inveni, quasi Romana Ecclesia legem præfixerint
ulla Concilia, cum omnia Concilia per Romanæ Pontificis auctorita-*

rem & facta sint & robur acceperint. extr. de Election. & ele-
cti potest. c. proposuit 4. in f. ibi: qui secundum plenitudinem
potestatis de Jure possumus supra jus dispensare. Vasq. d. c. 89. n.
ceterum 6.

58. Hujus rei exemplum subministrat Covarr. Tom.
2. pract. quest. c. 35. n. 2. §. tertio quoties. asserens Reges Ca-
tholicos Ferdinandum & Elisabetham Decimas Regni
Granatensis obtinuisse à Pontifice, cum onere tamen do-
tandi Ecclesias. Azor. d. c. 25. q. 12. quale onus sustentatio-
nis, si aliunde non competat can. ult. caus. 16. q. 1. annexum
intelligitur, & tantum de proventibus decimarum relin-
qui debere, ut Rectores Ecclesiarum commodè Jura Epi-
scopalia exhibere possint arg. c. 2. §. ubi autem. de Decim.
in 6.

59. Nec solus Pontifex olim, verùm etiam Episcopi
decimas Principibus Laicis in feudum dederunt arg. d. 1. Feu-
dor. 6. quam potestatem autem Urbanus II. in S. Synodo
ipsis ademit, ita ut post illam istæ concessionis decimarum
ratæ non essent d. tit. 6. quæ prohibitio illo tempore oppi-
dò necessaria fuit propter prodigalitem & abusu Præla-
torum. Zaf. ad tit. de Decim. n. 47. Ita ut etiam repetita fue-
rit in Concilio Lateranensi Anno 1179. sub Alexandro III.
post Synodum illam Urbani II. habito c. 17. & 19. extr. h. t.
Covarr. d. c. 17. L. 1. var. resol. n. 5. vers. & dubi procul.

60. Hucusq; de personis tam Clericis quàm Laicis,
quibus decimæ competunt, jam in Scenam eas producam
personas, quæ decimas præstare debent.

61. Regulariter omnes homines decimarum soluti-
oni obnoxij sunt. arg. c. non est 22. c. 23. c. 24. extr. h. t. qui
fructus sibi acquirunt. c. cum homines 7. c. pastoralis. 28. c. ex
pari. 21. in fin. ut de omnibus prædiorum fructibus decimas persol-
vant. extr. h. t. A Clericis penduntur decimæ de bonis pa-
trimo-

rimonialibus arg. *can. si quis Laicus. 42. caus. 16. q. 1. à Religioſis & Monachis de prædiis à Laicis conductis c. 8. extr. h. t. c. 2. verſ. ceterum, h. t. in 6. add. Rebuſ. q. 14. Monet. cap. 5. num. 9. 11.*

62. Laici decimas ſolvere debent *d. can. 42. caus. 16. q. 1. tam domini quàm coloni cap. 26. verſ. & cum de cunctis omnino proventibus decima ſint reddenda ſicut colonus: ſic & dominus &c.* Judæi quoq; & omnes infideles de terris quas ſub ditione Principum Chriſtianorum colunt *Lancell. Inſtit. Jur. Can. L. 2. tit. de Decim. 26. verſ. illud etiam.* quæ antea decumata ad eos pervenerunt *c. de terris. 16. h. t. c. quanto. 18. extr. de Uſur.* cùm onus illud reale quemvis rei poſſeſſorem ſequatur *arg. d. c. 18 in f. & l. 3. C. ſine cenſu fund. compar. non poſſe. Zæſ. ad h. t. n. 18.* ne illi melioris ſint conditionis ac Chriſtiani *arg. l. Servius 4. ff. quod vi aut clam.* Item Pauperes, quia obtentu paupertatis nemo aliena tenere & peccare debet, *l. palam 47. §. 5. ff. de R. Nupt.* & decima tanquam debitum ſolvitur; in debiti autem ſolutione non habetur ratio difficultatis vel inopia. *l. continuus 137. §. illud 4. ff. de V. O. Rebuſ. q. 5. n. 14. Tyndar. n. 41.*

63. Quod tamen jus cum rigore non exercendum eſſe in pauperes exiſtimo *arg. c. licet. 3. extr. de cenſib* ſed remiſſionem meretur neceſſitas magna, cùm & pauperibus per decimas ſubveniendum ſit, & quicquid Clerici habeant, pauperum eſſe intelligatur *c. ſin. cauſ. 16. q. 1.* & decimæ ſint tributa egentium animarum *c. tua nobis. 26. h. t.* putà ſi forte pauperes cogentur omnia vendere & mendicare, ſi vellent decimas ſolvere, quas longo tempore non ſolviffent *Reb. d. q. 5. n. 15. Monet. c. 5. n. 32. Zæſ. ad h. t. c. 2. n. 19.* Et eò potiſſimum conſilio olim à piis & fidelibus prædia poſſeſſionesq; datas fuiſſe Eccleſiis teſtatur *Lehmanus*, ut earum fructibus non miniſtri tantùm, ſed quicunq; etiam

alij egentibus alerentur, quorum ingentem numerum nutrire solebat Ecclesia in *Chron. Spir. L. 2. c. 35. circa fin. add. th. 20.* Quòd si pauperes ad pinguiorem rei familiaris statum & fortunam reversi fuerint, remissione tali non gaudebunt, *arg. §. f. f. de action. Reb. d. q. 5. n. 14. Canis. c. 5.*

64. Emtores præterea & Conductores prædiorum, quæ Monachi illis vendiderunt & locârunt, præstare decimas ex illis debent, quanquam hi nemini easdem solvebant *c. licet 11. extr. h. t.* Privilegium enim quod in Monachis erat personale, personam tantum sequitur, neq; eam transgreditur *c. sanè. 9. extr. de Privileg. c. 6. de R. 1. in 6.*

65. Novus deniq; prædij possessor ad decimas solvendas, quæ ab ejusdè antecessore persolutæ nõ sunt, adstringitur, quia illarum præstatio onus reale est, quod rē ipsam sequitur, *arg. l. 3. C. sine censu fund. compar. non posse. junctâ l. 3. C. de annon. & trib. & l. Imperatores 7. ff. de Publican.* Et quamvis factum venditoris emtori sive novo prædij possessori nocere iniquum dicat *Henr. Canisus in prælect. adh. t. c. 4. n. 3.* quia factum cuiq; suum & non alij nocere debeat *l. factum cuiq. 155. ff. de R. L. l. 1. pr. ff. de alien. jud. mut. ca. facta.* attamen quod pace eorum dixerim, rationes allatæ non explent mihi animum, siquidem decima omninò est onus rei annexum, ideò novus possessor ad decimas illas præstandas conveniri poterit, cum illo tamen temperamento, id fieri per indirectum & ratione tacitæ hypothecæ, quia præstatio fundo inhæret *arg. d. l. 7. ff. de Publican.* quamvis postea recuperare ab autore & antecessore tuo possit *per l. 41. ff. de action. emt. & d. l. 7. Carpz. Ipr. Consist. d. L. 1. def. 128. n. 5. & seqq. aliquot.*

66. Nunc descendendum esse ad personas, quæ à Solutione decimarum sunt exemptæ, prius autem quàm illas aggrediar, exponam, quis immunitatem illam concedere

re

re possit, quod nullus de Jure Canonum & ex mente Pontificiorum, præterquam Summus Pontifex potest, *c. 3. c. 9. extr. h. t. Zæf. ad h. t. c. 2. n. 36.* etiam sine ullâ urgente causâ ob potestatem, quam ut excommunicationis fulmen evitent Pontificij, ABSOLUTAM dicunt.

67. Neq; Prælatis hanc remittendi potestatem permittunt, si quidem contra legem superioris, quos licentiam demùm habere volunt, decimas aut earum partem, aut beneficia ex ijs instituta ad opera vel loca pia commodius applicare uniendo, dividendo, prout res postulat. *Zæf. d. l. n. 32.*

68. Et quod mireris, ipsi quoq; Imperatori concessionem eximendi à decimis denegant *c. tua porro. 25. h. t. arg. c. 5. dist. 10. & Regibus c. dudum. 31. eod.* Sed valeant isti cum suâ assertione, rectius sentiūt nostrates, dum posthabitis illis decretis Pontificum Imperatori & Secularibus Principibus potestatem concedēdi à solvendis decimis immunitatem solidis argumentis evincunt, quâ de re forsan in conflictu *v. Martin. Rümelin in dissert. 8. ad A. B. cap. 9. de auri arg. & aliarum specierum mineris. th. 9. junge N. A. zu Augspurg de Anno 1555. §. Damit auch obberührte.*

69. Progredior ad Personas à præstatione decimarum immunes. In specie autem immunes sunt Pontifices, ut qui Summi sunt Sacerdotes & aliis decimas imponunt *c. un. pr. extra vag. commun. de Decim. dd. txx. c. 4. §. licet autem ext. de concess. præbend. c. 4. §. ajunt in Concilijs. extr. de Elect. & Elect. pot. Mon. c. 5. n. 20. 21. II. Episcopi & Rectores Ecclesiarum, utpote Clerici superiores, qui potiùs ab inferioribus decimas accipiunt *c. 2. in f. h. t. nisi quoad decimas papales, quas Clerici, cujuscunq; etiam sint dignitatis, de proventibus Ecclesiasticis persolvunt. Mon. c. 9. n. 25. 26. add. n. 19. 20. 21. §. 24.**

70. III. Cistercienses, Templarij, Hospitalarij de la-

boribus quos proprijs manibus vel sumtibus excolunt. *c. 10. extr. h. t. c. si de terra 6. extr. de privil. Rebus. q. 14. n. 44.* III. Clerici & Monachi in communi viventes *can. 47. caus. 16 q. 1. c. 3. h. t. V.* Fratres Prædicatores & Minores, quoad fructus hortorum *c. nimis 17. inf. extr. de Eccles. adificand.* VI. Excolentes novalia piorum locorum *c. 21. extr. de V. S.*

71. Hodie Reges Bohemiæ nec non universi & singuli Principes Electores à præstatione illarum ex universis auri, argenti & cujuscunq; generis Metalli fodinis immunes & liberi sunt *A. B. d. c. 9. Rumlin. d. l. Schneidw. ad g. consi- mitur. 2. J. de Usufr. n. 7.*

72. Sicuti verò personæ certæ à solutione decimarum sunt immunes: ita in quibusdam locis certæ quoq; res immunitatem habent. Sic olerum, raparum pratorum, lignorum & similibus decima non amplius erogatur, *v. th. 29.* Ubi addendum non dari præcisè integram decimam, sed vel octavam, duodecimam, vicesimam aut aliam partem, quæ tamen cum integritate & sine deminutione soluta censeri debet, siquidem ex consuetudine loci solvi solita *arg. d. c. 32. §. f. h. t. de hæc latè Covarr. d. c. 17. n. 8. §. eas verò, §. quintò.*

73. Gaudent quoq; immunitate, quibus remissæ sunt decimæ: Sic Clericis præstatio decimarum Episcopaliū remitti potest, si remissio sit facta secundum Canonicas Sanctiones, quasq; decimas illi retinerè possunt in possessionibus acquisitis & acquirendis *c. quia circa 22. extr. de Privileg. c. ult. §. quamobrem. caus. 16. q. 1.* Etijs, qui vim majorem passi sunt, quorum scilicet agri aquarum inundatione & segetes grandine, uredine hostiumq; incurfu corruptæ *arg. l. 15. §. 2. ff. Locati. l. 10. §. f. ff. de peric. & commodo rei vend.* Item ijs, qui propter impetum hostium agros relinquare incultos coacti sunt *d. l. 15. §. 2.*

74. Per

74. Per compositionem insuper vel transactionem immunitas datur *c. nuper. 34. c. dilecti 8. & 9. extr. h. 1. quæ rata & inconcussa erit interveniente causæ cognitione, si de adsensu Episcopi, Archiepiscopi vel autoritate Apostolicâ c. statumimus 2. c. veniens 8. extr. de Transact. c. venerabilis 8. extr. de Confirmat. utili. Mon. c. 5, n. 122. & seqq. Reb. q. 13. n. 9. Azor. L. 7. c. 26. q. 5. Vel hodiè approbatione Principum superiorum factæ & confirmatæ fuerint.*

75. Nec non per Præscriptionem: Si vel sit immemorialis, quæ loco constituti est *l. 3. §. ductus 4. ff. de aq. quorid. sine titulo*; vel, si 40. annorum tantùm, adsit titulus de Jure Canonico necesse est, in quo fundetur illa præscriptio. Nam in præscribendo contra Ecclesiam ejusmodi modus postulatur *c. 1. de Præscript. in 6. Nec currit præscriptio minor adversus Ecclesiam quàm 40. annorum. can. 3. caus. 16. q. 4. c. illud autem 8. extr. de Præscript. Nov. 111. c. 1. Nov. 131. c. 6.*

76. Inquies: Laici nullâ præscriptione decimas acquirere valent, quia sunt incapaces perceptionis decimarum *c. causam 7. extr. de Præscript. verùm hoc supr. th. 42. & 43. refutatur. jung. Carpzov. JPrud. For. part. 2. constit. 2. def. 4. n. 5. & 6. quo loco in fine sentent. Scabin. in causa Syndicor. Univers. zu Horschmar addit: verba sentent. Ob wohl vor Vielen Jahren dem DombCapitel zu S. Martini in Heiligenstätt der jährliche decemshaber von euren Vorfahren unweißerlichen entrichtet worden/ dieweil Sie aber dennoch hernach sich dessen verweigert/ und weder Sie noch Ihr nunmehr weit über 40. ja über die 50. Jahr selbigen decem entrichtet/ dabey es das DombCapitel bewenden lassen/ undt binnen solcher zeit auch gerichtlichen deswegen nicht belanget/ &c. So habt ihr euch nunmehr mit der verjährung zube Helfen/ und möget ferner den geforderten decemshaber zuentrichten/ gestalten Sachen nach nicht angehalten werden. B. N. W.*

77. Hinc porrò colligo, Laicum contra Laicum decimas possidentem easdem præscribere posse, imprimis cum hinc nullâ injuriâ Ecclesia afficiatur, utpote cujus nihil interest, apud quem res maneat. *Zes. ad b. t. n. 52.*

78. Non facilè tamen affirmarem ad præscriptionem illam immemoriam quoq; aut 40. annorum tempus præcisè requiri, quia talis præscriptio Laici contra Laicum, utpote personarum secularium, re jam separatâ ab Ecclesiâ rationem & naturam Juris Civilis assumit; Cum itaq; Jus Civile non permittat vivere ulterius actiones, quæ 30. annorum jugi silentio motæ non sunt, hoc quoq; casu 30. illos annos sufficere existimo. *arg. l. 3. C. de præscript. 30. vel 40. annor.*

79. Utrum autem hinc tot sint præscriptiones quot anni & perceptiones, quod aliàs Jure Civili constitutum est, *l. cum novissimi §. in his. 6. C. d. t. de Præscript. 30. vel 40. ann.* quæritur: ego illis ad stipulor, qui unam statuunt, cum præstatio hinc una intelligatur, quæ unam & simplicem obligationem inducit *c. ad aures. 6. extr. de Præscription.* Sicut & in feudis 2. *Feud. 26. §. si quis. 4.*

80. Amittitur verò privilegium exemptionis per contrarium actum solvendi, si solvens non protestetur, illam solutionem præscriptioni non obesse debere. *c. accedentibus 15. extr. de Privil. arg. c. 8. inf. extr. de Constitut.* quia, unusquisq; favori pro se introducto renunciare potest *c. si de terra. 6. extr. d. 1. de Privil. l. 51. C. de Episcop. & Cleric. l. 29. C. de Pact.*

81. Satis de Personis. Decimæ porrò dandæ sunt, fideliter, ut neq; optimum neq; pessimum solvatur, sed quicquid ex arbitrio fortunæ decimum fuerit. *arg. Levit. c. ult. v. 33. can. quicumq; 4. & seq. 5. caus. 16. q. 7. II. integrè h. e. sine deductione seminis & expensarum in agricolas, messores &*

fores & collectores fructuum, collatarum c. 4. s. 7. § 22. 26.
§ 32. h. t. Et antequàm tributorum vel censuum prædiali-
um exactioes fiant d. lib. 2. Lancell. Inst. 7. Can. tit. 26. §.
sed nec census. c. cum non sit 33. h. t. & testatur Ampl. Dn. Carpz.
Decimarũ pensiones hypothecariis etiã antiquioribus ac
reliquo æri alieno præferri Jure Saxonico d. part. 2. Constit.
for. 28. def. 54. rubr. n. 1. & 4. Quamvis de Jure communi
hujusmodi pensionibus solummodo tacitam hypothecam
absq; prælationis privilegio indultam esse argumento sunt
l. lex veftigali. 31. in f. ff. de Pignor. l. 1. ff. in quib. cau. pign.
vel hyp. l. 15. ff. qui potior. in pignor.

82. Solvendæ quoq; fructibus statim collectis c. cum
homines. 7. in f. h. t. i. e. à solo separatis, unde debitoris est
periculum, si sit in morâ arg. l. cum res. 47. §. f. de Leg. 1. Et
si decimæ sint granorum, quæ paleam habent, in paleâ sol-
vi debent, quia palea est in fructu. P. Greg. Tholos. d. L. 2. Jur.
univers. c. 26. n. 2. alibi tamen frumentum separatum est à
paleâ, & ita decimas Parochiani Ecclesiæ ministris admetri
debent, vel medio æquato vel cumulato, prout moribus
& consuetudine loci receptum, per ea quæ habet honorificè cit.
Dn. Carpz. L. 1. 7. Pr. Constit. def. 127. n. 3. 4. 5. & per rescri-
pta n. 9. & 10. ibid. adjecta. Et quidem sine admonitione
arg. d. c. 7. h. t. quæ tamen humanitatis gratiã à Clerico præ-
mitti potest. Mon. c. 6. n. 21. nisi consuetudo admonitionem
requirat. Rebus. q. 12. n. 13.

83. Ubi in quæstione est, an decimas Parochiani in-
ferre teneantur in horrea Clericorum? Aff. Covar. d. c. 17.
n. 8. vers. octavè ex hù. Gutierrez. d. L. 2. Can. quæst. c. 21. n.
44. in f. consuetudine autem contrarium obtineri posse
tradunt Reb. q. 13. n. 49. & Gutierr. d. l. n. 45. in f. qui ibidem
rectè animadvertunt, Laicos non posse frumentum aliosve
fructus in propria horrea condere, nisi priùs Clerici certi-
ores

ores fiant, ut vel ipsi vel eorum procuratores præsentés sint collectioni & separationi frugum, & harum descriptiones & assignationes videant, ne ulla fraus committatur. *Reb. n. 50. Gutierr. n. 49. Hieron. de Laurent. decis. Arvenion. 54. quavis & hic contrariam admittant consuetudinem Covarr. d. n. 8. vers. octavo ex his in f. Gutierr. n. 50.*

84. Liceat híc evagari & de nobili Novalium materiã, sterili fortè, si Juris Civilis textus inspiciamus, in praxi tamen satis exagitatã & utili, prolixius dicere; quorum decimas, variis jam antè excogitatis decimarum speciebus, Pontifices Ecclesiæ Jurisdictioni & distributioni subjecisse & sic steriles quoq; fundos decimare cœpisse, non in concinnè aut frustra exprimit *Tob. Neubronner Disp. Argentor. de Novalibus th 15.*

85. Vocabulum Novale aliter Jure Civ. & sic in largo significato accipitur in *l. Sylva 30. §. novalis 2. ff. de V. S.* pro terra præcisã, quæ anno cessãvit i. e. terrã superiore anno, aratro cæsã & scissã, versa & cultã, quæ alternis annis cessare solet, novandarum sibi virium causã. *Gædd. ad d. t. de V. S. n. 9. Gothofr. ad d. l.* Aliter Jure Can. & pressius sumtum, est ager de novo ad cultum redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit *c. quod per novale 21. extr. de V. S.* Hinc decimæ novalium sunt, quæ debentur ex fructibus agri novalis ad culturam redacti *Zæf. ad tit. extr. de Decim. c. 3. n. 53.* A Joh. Berndle *L. 4. c. 1.* ita describuntur: Ein Neubruch ist eigentlich ein Grunde und boden / so zum erstenmahl aufgebrochen ist / als da man gestaud und Reißwerck / item, hãum oder alte Stöck / Stein / wurzeln und dergleichen ausgrabt / ausbrennt ausreutet und anbaut.

86. Jure Canonum, si ager intra Parochiam aliquam situs est, Ecclesiæ Parochiali istæ solvuntur, ut perspicuè traditur ab *Innocentio III. in c. cum contingat 29. extr. h. t. nisi alij*

si alij, qui aliàs percipiunt decimas, rationabilem causam ostendant, Per quam novalium decimæ ad se pertineant. *d. c. 29. in f.* Quod si novale in nullâ limitata Parœciâ existat, Ecclesia Episcopalis vel cathedralis, vel ejus nomine Episcopus, in cujus est diœcesi, Jure sibi eas vindicat *per c. quoniam. 13. in f. extr. eod. Canis. c. 11. n. 12. vid. hic Duar. L. 7. de Sacr. Eccl. Minister. ac benef. c. 1.*

87. Cùm autem illa de Novalibus decimarum exactio dura, nimium frequens & gravis esse Imperii Germanici ordinibus videretur, illi eâ de re maximè conquesti sunt in gravaminibus & articulis contra Papam & Clerum in Comitibus Noribergæ Anno 1522. exhibitis, ut legere est apud Hartm. Hartmanni *L. 2. pract. observ. tit. 53. obs. 10. n. 12.*

88. Donec tandem Jure consuetudinario Decimas³ Novalium vigore Jurisdictionis territorialis & superioritatis Principes & Status Imperii Seculares obtinuerint. Nec temerè, cùm quòd in suis territorijs habeant & exerçant, Jura Episcopalia *cit. N. A. zu Augspurg de Anno 1555. §. damit auch obberühre*; tùm quòd Ecclesiastici earum rerum, quæ Ecclesiæ Parochiali nunquam quasitæ, *N. A. d. l. §. diereit aber etliche Stånd und derselben* restitutionem petere nequeant; tùm deinq; quòd loca deserta & nunquam culta, utpote vacantia, Principis sint *c. 1. quæ sunt regalia 2. F. 56. l. 1. C. de bon. vacant. t. 1. C. de omni agro deserto.* ex quibus ad culturâ redactis decimam partem fructuum Reipubl. pendi solitâ fuisse pro vectigali refert *ex Alciato Reusner. L. 4. decis. 2. num. 14.*

89. Ita tamen ut non primo statim anno, sed vel secundo, tertio aut quinto decimæ Novalium solvantur, id quòd obser vandum inculcat *Wernde d. L. 4. c. 2. in f.*

90. Ubi quærere lubet, an privilegium generale de non solvendis decimis rectè ad Novalia post colli cœpta extendi

tendi possit? Affirmativæ subscribo : non obstante quòd
rale privilegium odiosum appareat, maximè cum ab Eccle-
siâ descendat, quæ licentiam potius in decimis novalium,
usurpandis restringit, *c. 25. vers. nec occasione. extr. h. t. arg.
c. 29. eod.* Nulla enim ratio, cur non privilegium illud et-
iam ad decimas novalium extendatur, quia majus cum cõ-
cessum sit, minus quoq; concessum intelligitur *c. ex parte
27. h. t.* Quò etiam facit, quod qui decimas secundum
Canonicas Sanctiones indefinitè remisit, intellexisse
videatur de Decimis possessionum non solum præsentis
temporis, sed etiam futuri *c. quia circa. 22. extr. de privileg.
& excess. privilegiator.* Si quidem in beneficiis plenissima
sit interpretatio *d. c. 22.*

91. Reliquum est, ut me ad Remedia accingam,
quibus ii, qui decimas aut persolvere nolunt, aut easdem
malignè attrectare student, ad solutionem aut restitutio-
nem cogi possunt.

92. Equidem Pontifices valdè anxij fuerunt, ut gra-
vium pœnarum metum non solventibus incuterent. Pa-
ter hoc ex varijs *Juris Canon. capitulis can. revertimini. 65. &
seqq. 66. caus. 16. q. 1. c. 19. h. t.* de quibus latissimè *Reb. q. 15.
n. 12. & aliquot seqq. Mon. c. 8. n. 63. tot. q. 5.*

93. Verùm illa non tam remedia sunt, quàm ad me-
tum injiciendum excogitata. Remedia verò quibus de-
cimas persequimur, est vel actio ex stipulatu & conditio
ex Canone, si promissæ sunt. *arg. c. 26. in f. h. t. ad instar
illius ex Legel. un. ff. de condit. ex Lege. Reb. q. 9. n. 13. 14.
Canis. c. 18. n. 5. Mon. q. 8. n. 39.* vel actio feudalis domina-
ta, quando per abusivam & impropriam investituram citra
possessionis traditionem constitutæ *arg. eorum, que habet
Præclarum illud hujus Universitatis Lumen, supra laudatus
DN. Ludw. d. Syn. c. de defn. feudi. 2. pag. 32. ibi: prout vi-
del*

del. feudum aliquo horum contractuum constitutum fuerit. Contra promissorem ad decimarum traditionem arg. 2. F. 26. §. 5. §. si facta. 2. F. 7. §. 1. Vel utile adipiscendæ possessionis remedium, arg. §. adipiscendæ. 3. F. de Interdict. Canis. d. c. 18. n. 5.

94. Quod si acquisitæ fuerint, percipiens autem turberur, competit in petitorio: utilis confessoria §. 2. F. de Action. Reb. q. 9. n. 11. 12. in possessorio verò: remedium retinendæ possessionis, interdictum uti possidetis §. 4. F. de interdict. Reb. d. q. 9. n. 3. Vel recuperandæ, can. redintegranda 3. caus. 3. q. 1. modò de justo perceptionis titulo doceri queat c. 2. de restit. Spoliator. in 6.

95. Interdum quoq; actiones locati & emti locum invenient, ubi decimæ venditæ sunt vel locatæ.

96. Coram quo Iudice autem actiones istæ moveri debeant, non alienum erit à meo proposito querere? Et si jus Canonicum sequimur, sine controversia in petitorio Ecclesiastica persona iudex erit c. 2. extr. de iudic. & arg. c. 31. h. t. Gail. 1. O. 38. n. 1. quia in controversiis & negotijs Ecclesiasticis Clerici Laicorum iudicio non disponant d. c. 2. add. c. fin. extr. h. t. c. dispendiosam 2. Clem. 2. de iudic. Gail. d. 1. n. 2.

97. Ubi enim reus Clericus est, aut inter solos Clericos controversia decimarum movetur, cum iudex non tam causæ, quàm respectu personæ competens intelligatur, coram Iudice Ecclesiastico res tractanda est c. 17. extr. de iudic. Auth. statumimus C. de Episc. & Cler. can. si quis 10. & seq. 11. can. molita 42. caus. 11. q. 1. ne Clericus per iudicem Laicum damnetur contra c. 2. extr. de for. compet. & c. 2. eod. in 6. Covarr. pract. quest. c. 35. n. 1. §. primum. Zæf. Comment. ad ff. de iudic. n. 81.

98. Non verò sine causâ dixi in petitorio Ecclesiasticam personam esse judicem. Etenim in possessorijs judicij cognitionem ad Laicum pertinere communis est Dd. opinio. *Rebus. q. 10. n. 3. 4. 38. & 39. Gail. d. l. n. 2.* quia possessorium est temporale quid. *Guid. Pap. decis. 1. n. 1. 2.*

99. Excipiunt interim vel ipsi Pontificum Patroni casus nonnullos quibus Ecclesiastica persona de decimis non cognoscit, sed secularis, putà quando de facto, utrum possideat quis decimas, & non de Jure, an debeantur Decimæ, quæritur. *Bald. Bartol. alij q. citati ab Andr. Gail. 1. O. 38. n. 3.* aut quando jus decimarum ad Laicum spectat ex feudo vel privilegio à Pontifice translatum. *Covarr. pract. quest. d. c. 35. n. 2. §. 3tio quoties. Reb. q. 10. n. 39.*

100. Deinde quando agitur super fructibus decimarum *Reb. d. q. n. 4.* vel conductor decimarum sit Laicus, quo casu sine ullâ fori præscriptione illum Laicum non posse conveniri apud Judicem Ecclesiasticum censet *Covarr. d. l. §. quintò non video;* cum hîc non de Jure decimarum, sed de solvendo pretio agatur.

101. Quamvis in possessorio judicio contra Laicum, à sententiâ de Decimis latâ, maximè si inter merè Laicos agatur, licitam esse appellationem ad Cameram Imper. velit *Gail. d. l. n. 4.* Ego asserere non dubito, actiones de solutione decimarum instituendas ad Judicem Laicum tam in petitorio quàm possessorio pertinere, per ea quæ supra tradita sunt. Unde fit, ut, si super possessorio in causis decimarum controversia moveretur, citationes decernantur, & appellationes recipiantur. *respe Gail. d. O. 38. n. 4. & Carpz. d. L. 1. tit. 8. def. 138. n. 6.*

102. Apprimè huc faciunt verba *Joh. Meichsneri decis. noviss. Cam. Imper. Lib. 1. decis. 22. n. 5.* quæ ut subnectam merentur: *plurimum interesse, ait, ne decimarum cause statibus secularibus*

secularibus auferantur & Romam trahantur contra transactio-
nem Passaviensem. Neg. verò differentiam inter possessorium
& petitorium esse quoad Cameram, ut scil. in uno iudex esse possit,
in altero non, cum in decisionibus causarum etiam jus Canon. ob-
servatur, modò non sit contra constitutiones Imperiales, & causa
possessorij & petitorij corã eodem iudice ventilanda sit. per text.
in l. nulli. 10. C. de Judic.

103. Sed vellicat jam aurem thesum ad hanc dispu-
tationem destinatarum numerus, ut jam vela contrahere
debeam, modò paucis egerim, qualis processus sit obser-
vandus; illum autem summarium esse, & iudicem de plano
ac sine strepitu & figura iudicij procedere debere volunt,
c. dispendiosam. 2. Clem. 2. de Judic. c. saepe. 2. Clem. de V. S. si-
ne Juris solennitate. Monet. c. 8, q. 3. n. 40.; quamvis parti-
bus non contradicentibus iudex ordinarium vel in toto vel
in parte servare iudicium possit, nec tamen Processus pro-
pterea irritus fiat. d. c. 2. inf.

104. Posses adhuc evagari in decimas Papales, de
quibus tamen, cum instituti mei ratio non patiat, nervo-
sè differentem Alex Monetam cupido Lectori exhibeo, qui
cap. 9. d. Tract. de Decim. ex professo eas tractat.

Atq; sic Bono cum DEO, cui æternus in æternum ho-
nor, si non accuratè satis & prolixè pro dignitate & magni-
tudine Decimarum; provirium tamen modulo illarum
materiam absolvi. Si quæ omiſſa, ignosce, si quæ
superflua, ostende Benevole Lector, æquo
enim animo monitus à TE meli-
ora, redarguar.

Cic. L. 2. quest. Tuscul.

Et refellere sine pertinaciâ, & refelli sine ira-
cundiâ parati sumus,

Ad Clariss. DN. Candidatum PAULUM WÖRFEL Amicum.

ILLuxit ergò grata lux, quâ cernere est
Superâsse Te premens onus,
THEMINQ; justam candidum WÖRFELIUM
Maclare justò pramiò.
Iter quod arduum ante fuit ac horridum,
Nunc suave, dulce, amabile.
Tibi disputanti, AMICE, de *Decimis* precor
Decuplas honorum mergites!

Ernestus Cregel D. & Jur. pub. P. P.

In solidas eruditionis decimas
hoc est

In disputationem inaug. de Jure Decim.

â præclarissimo Dn. PAULO WÖRFEL V. J. Cand. meritissimo, A-
mico & quondam consalino suo exoptatiss. solenniter
defendendam,

EPIGRAMMA

REs Tibi cum *Decimis*, *Decimas* namq; exigit à **T**E
Divâ *Themis*, studii symbola tanta *Tui*.
Hasce tamen Decimas, pingues quasi judico messes,
Ut mirer, messis quanta vel ipsa siet,
Hinc tibi messis opum, veniet quoq; messis honorum.
Quam tibi pro Decimis, jam parat alma *Themis*.

Itea votivè ominatur.

Joh. Conradus Brobcequius Med: D.
Ejusq; & Phys. P. P. Tubing.

Ad Præclarissimum Dn. PAULUM WÖRFEL, LL. Candidat.
Amicum altimatissimum.

ALea jacta Tibi est; Vultu sed talus eodem
terstetit; hinc summum tollis, Amice, lucrum.
Lator ego, & voveo (quid enim nisi vota supersunt?)
Te *Themis* ut largò fœnore porrò beet.

festinò calamò fudit
Conradus Falcner.

F I N I S.

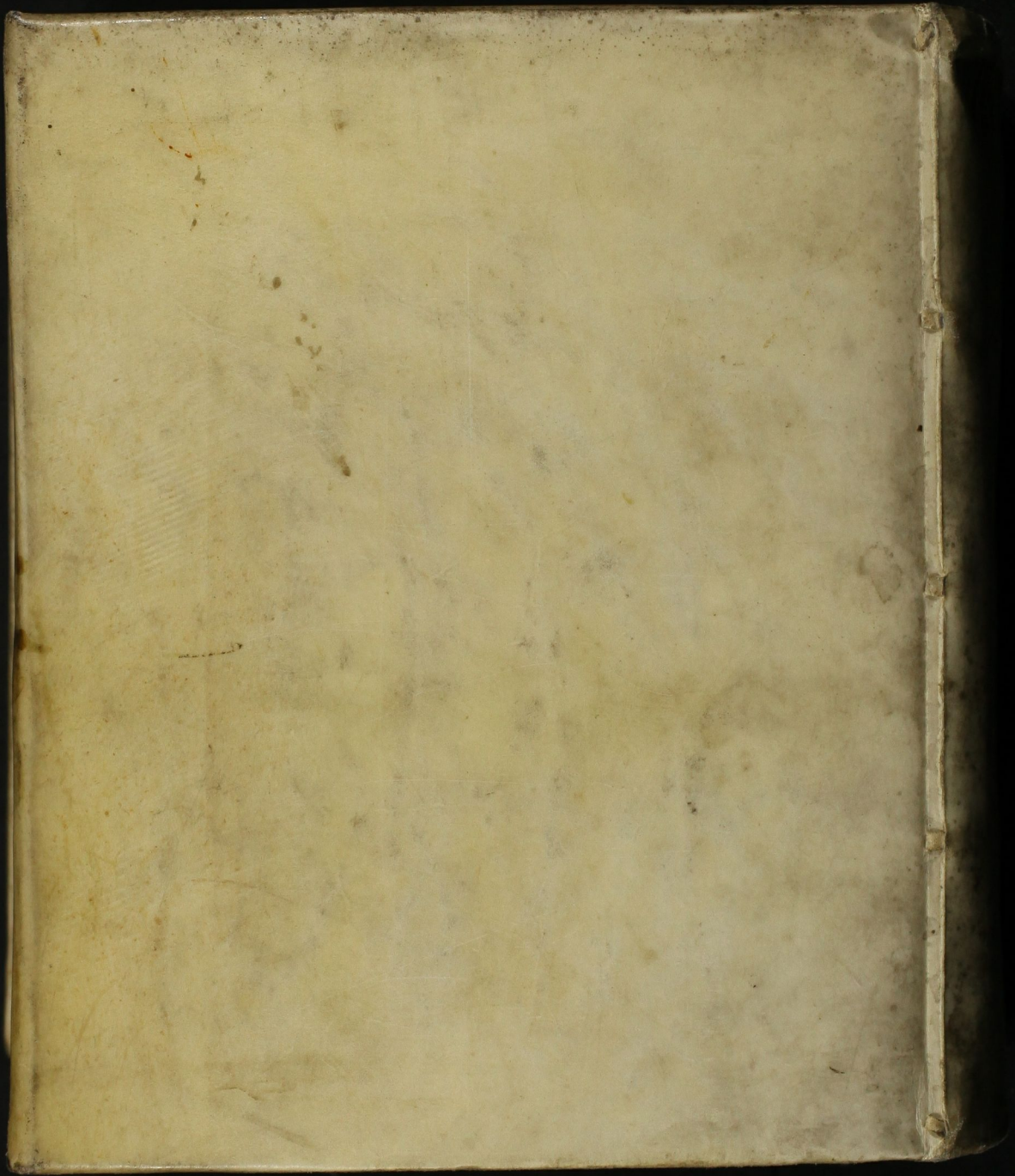
00 A 6383

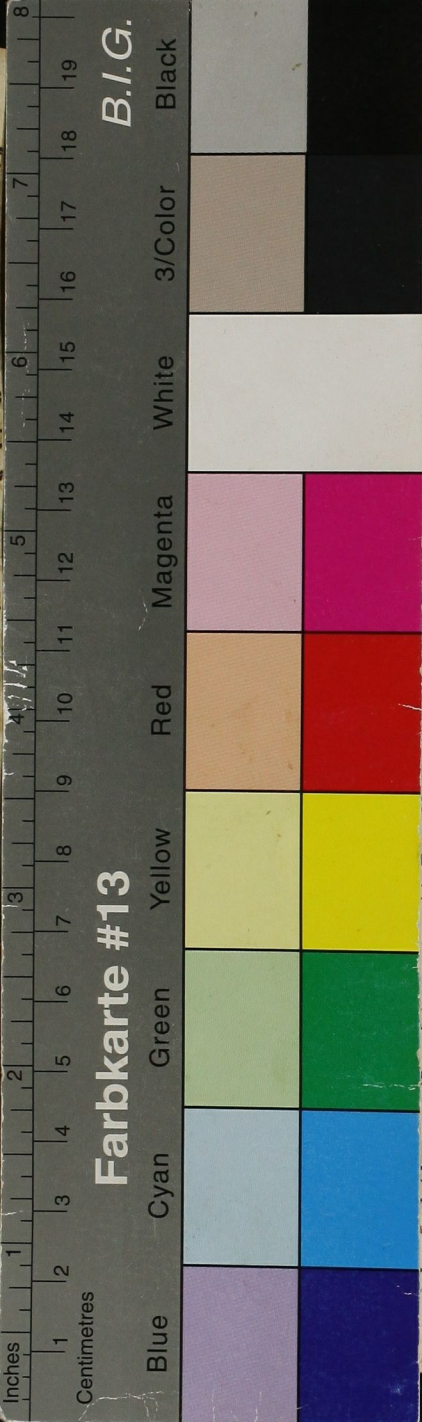
ULB Halle 3
002 916 681

82

V 3 77

B.I.G.

Farbkarte #13

32

INAUGURALIS
DE
**DECI-
RUM**

TENTE GRATIA
*TATE ET DECRE.
ET AMPLISSIMI
INIS IN INCLUTA
UNIVERSITATE*

**IN UTROQUE JURE
IGNIBUS ET PRIVILE-
ALIBUS RITE CON-
QUENDIS**

ad disputandum
opposita
â

**WÖRFEL
BERGENSI**

*LT DORFFI
Decembr.
TIS 16 1817.*

HAGEN, Univerf. Typographi

31 a.

32.